

Proiect elaborat de Asociația ADEPT
(Sistemul mixt: circumscripție națională, circumscripții uninominale)

LEGE
pentru modificarea și completarea Codului electoral

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Codul electoral Nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.81, art.667), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 1:

după poziția „*circumscripție electorală*” se introduc noțiunile „*Circumscripție națională*” și „*Circumscripție uninominală*”, cu următorul cuprins:

*„**Circumscripție națională – circumscripție electorală în care se aleg 50 de deputați în Parlament, pe baza listelor prezentate de partide, mișcări social-politice și blocuri electorale.***

Circumscripție uninominală – circumscripție electorală în care candidații desemnați de către partide, mișcări-social politice, blocuri electorale, precum și candidații independenți la funcția de deputat în Parlament sau primar se aleg pe baza votului majoritar.”.

2. Articolul 10 se completează cu propoziția:

*„**În cazul alegerilor parlamentare alegătorul votează pentru un singur concurent electoral în circumscripția națională și pentru un singur concurent electoral în circumscripția uninominală.”.***

3. La articolul 28, litera g) va avea următorul cuprins:

*„**g) Înregistrează candidații pentru funcția de deputat în Parlament în circumscripțiile uninominale, candidații independenți și listele de candidați din partea partidelor, organizațiilor social-politice, blocurilor electorale în cazul alegerilor locale, aduce la cunoștință publică informații despre aceștia.”.***

4. La articolul 37 alineatul (4), cuvintele „*pe întreaga țară*” se înlocuiesc cu cuvintele „*pe circumscripția națională*”.

5. Articolul 41:

la alineatul (1) propoziția a doua, după cuvintele „*alegerilor locale*” se introduc cuvintele „*celor parlamentare în circumscripții uninominale*”, iar după cuvântul „*conform*” se introduc cuvintele „*articolului 74 și*”;

la alineatul (3):

- în textul de la litera a) după cuvintele „*la alegerile în Parlament*” se introduc cuvintele „*în circumscripția națională*”;

- textul de la litera b) va avea următorul cuprins:

„b) declarațiile candidaților la alegerile parlamentare în circumscripțiile uninominale, pentru funcțiile de primar și de consilier al consiliului local în cazul alegerilor locale, se depun la consiliile electorale de circumscripție respective.”.

6. La articolul 42 alineatul (1), propoziția a doua va avea următorul cuprins: *„În cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale și alegerilor locale, semnăturile se colectează numai în circumscripțiile în care candidează candidatul independent.”.*

7. La articolul 45 alineatul (3):

în propoziția întâi cuvintele „*în alegerile Parlamentului*” se înlocuiesc cu cuvintele „*la alegerile parlamentare în circumscripția națională*”;

în propoziția a doua după cuvintele „*alegerilor*” se introduc cuvintele „*parlamentare în circumscripțiile uninominale*”.

8. La articolul 46 alineatul (4) după cuvântul „*parlamentare*” se introduc cuvintele „*în circumscripția națională*”, iar după cuvântul „*locală*” se introduc cuvintele „*și parlamentare în circumscripții uninominale*”.

9. Articolul 48:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Modelul buletinului de vot pentru orice tip de alegeri se aprobă de Comisia Electorală Centrală. Textul buletinului de vot se aprobă de organele electorale care au înregistrat concurenții electorali respectivi în baza modelului aprobat de Comisia Electorală Centrală.”.

alineatul (7) va avea următorul cuprins:

„(7) În cazul efectuării concomitente a câtorva tipuri de alegeri, precum și în cazul alegerilor parlamentare în circumscripția națională și în circumscripțiile uninominale, buletinele de vot trebuie să se deosebească după culoare.”.

10. La articolul 49 alineatul (6) după cuvintele **„buletinele de vot”** se introducuvintele **„pentru circumscripția națională”**.

11. La articolul 53 alineatul (2), înainte de ultima propoziție se introduce textul:

„În cazul alegerilor parlamentare și referendumului republican alegătorii pot vota pe baza certificatului pentru drept de vot în circumscripția electorală națională la orice secție de votare de pe teritoriul Republicii Moldova sau din străinătate. În cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale, a alegerilor și referendumurilor locale alegătorii pot vota în baza certificatului pentru drept de vot numai dacă secția de votare se află pe teritoriul circumscripției respective.”.

12. La articolul 73 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Alegerile Parlamentului se efectuează în circumscripția națională în care se aleg 50 de deputați și în circumscripții uninominale în care se aleg 51 de deputați.”.

13. Articolul 74:

din denumirea articolului și din alineatul (1) se exclude cuvântul **„administrative”**;

după alineatul (1) se introduc două alineate noi, care devin alineatele (2) și (3), cu următorul cuprins:

„(2) Circumscripțiile uninominale vor include numai localități din aceeași unitate administrativ-teritorială regională sau de nivelul doi. Comisia Electorală Centrală va stabili circumscripțiile uninominale în fiecare unitate administrativ-teritorială conform următoarelor prevederi:

- a) pentru municipiul Chișinău – 5 circumscripții uninominale;**
- b) pentru UTA Găgăuzia – 2 circumscripții uninominale;**
- c) pentru municipiul Bălți, raioanele Cahul, Orhei și Hîncești – câte 2 circumscripții uninominale;**
- c) pentru localitățile cu statut special din stînga Nistrului (Transnistria) stabilite – 7 circumscripții uninominale;**
- d) pentru celelalte unități administrativ teritoriale de nivelul doi – câte o circumscripție uninominală.**

(3) În cazul în care alegerile nu pot avea loc în anumite circumscripții uninominale mandatele ce revin acestora vor fi transferate circumscripției naționale, iar cetățenii care domiciliază pe teritoriul acestor circumscripții participă la votare doar în circumscripția națională, în secții de votare special desemnate de Comisia Electorală Centrală.”.

Alineatele (2) și (3) devin alineatele (4) și (5).

14. Articolul 77:

alineatul unic devine alineatul (1) și după cuvintele „***Comisia Electorală Centrală***” se introduc cuvintele „***și consiliile electorale de circumscripție***”;

articolul se completează cu alineatul (2), cu următorul cuprins:

„(2) Partidele, organizațiile social-politice și blocurile electorale pot desemna liste de partid și/sau candidați în fiecare din circumscripțiile uninominale. Într-o circumscripție uninominală o formațiune poate desemna un singur candidat. O persoană poate candida concomitent și pe una din listele din circumscripția națională și în una din circumscripțiile uninominale.”.

15. Articolul 78:

la alineatul (2) cuvintele „***Comisia Electorală Centrală***” se înlocuiesc cu cuvintele „***consiliul electoral de circumscripție***”, iar cuvintele „***2000 și cel mult 2500 de susținători cu drept de vot***” se înlocuiesc cu cuvintele „***2 la sută și cel mult 3 la sută de susținători care domiciliază în circumscripția uninominală respectivă.***”;

la alineatul (3) și alineatul (5) cuvintele „***Comisia Electorală Centrală***” se înlocuiesc cu cuvintele „***consiliul electoral de circumscripție***”.

16. Articolul 79 va avea următorul cuprins:

„Numărul de candidați incluși în listele partidelor, mișcărilor social-politice și blocurilor electorale la data înregistrării trebuie să fie egal cu numărul de deputați ce urmează a fi aleși în circumscripția națională, plus cincicandidați supleanți. ”.

17. Articolul 80:

la alineatul (2), după cuvintele „***Comisiei Electorale Centrale***” se introduc cuvintele „***sau consiliului electoral de circumscripție***”;

la alineatul (3), după cuvîntul „*Candidatul*” se introduc cuvintele „*de pe listă*”.

18. Articolul 81 se completează cu propoziția:

„Aceleași liste electorale se folosesc pentru alegerea deputaților în circumscripția națională și în circumscripțiile uninominale. Militarii în termen votează numai în circumscripția națională.”

19. Articolul 82 se completează cu o propoziție avînd următorul conținut:

„Comisia Electorală Centrală va elabora concepția finanțării și reflectării campaniilor electorale ale concurenților electorali reieșind din specificul campaniilor în circumscripția națională și circumscripțiile uninominale.”

20. Articolul 83 se completează cu un nou alineat (2), cu următorul cuprins:

„(2) Pentru votarea în circumscripția națională și în circumscripția uninominală se întocmesc buletine separate care se deosebesc după culoare. Comisia Electorală Centrală întocmește modelele buletinelor de vot. Textul buletinului de vot pentru circumscripția electorală națională se întocmește de Comisia Electorală Centrală, iar textul pentru circumscripția electorală uninominală se întocmește de consiliul electoral de circumscripție respectiv. Comisia Electorală Centrală este responsabilă de tipărirea buletinelor de vot pentru circumscripția electorală națională și pentru circumscripțiile electorale uninominale.”

Alineatul (2) devine alineatul (3).

Articolul se completează cu alineatul (4), cu următorul cuprins:

„(4) Candidații din circumscripțiile electorale uninominale desemnați de către partidele, organizațiile social-politice și blocurile electorale înregistrate de către Comisia Electorală Centrală vor avea același simbol electoral ca și formațiunea care l-a desemnat.”

21. La articolul 85 se introduce textul:

„Buletinele pentru circumscripția națională și pentru circumscripția uninominală se numără separat. Birourile electorale ale secțiilor de votare și consiliile electorale de circumscripție vor întocmi procese-verbale separate pentru circumscripția națională și pentru circumscripțiile uninominale.”

22. Articolul 86:

la alineatul (1), după cuvintele „*fiecare bloc electoral*” se introduc cuvintele „*în circumscripția electorală națională*”.

Articolul se completează alineatul (3), cu următorul cuprins:

„(3) În circumscripțiile electorale uninominale se consideră că au trecut pragul de reprezentare și au fost aleși candidații care au obținut mai mult de jumătate din voturile valabil exprimate în circumscripția respectivă.”.

23. Articolul 87:

la alineatul (1):

- după cuvintele **„concurenții electorali”** se introduc cuvintele **„în circumscripția națională”**,
- cuvintele **„cu excepția candidaților independenți”** se exclud;
- cuvântul **„Parlament”** se înlocuiește cu cuvintele **„circumscripția națională”**;

la alineatul (2) cuvintele **„și din numărul de voturi valabil exprimate pentru candidații independenți”** se exclud.

Alineatul (3) se exclude.

24. Articolul 88:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Mandatele se atribuie concurenților electorali de către Comisia Electorală Centrală. Concurenților electorali din circumscripția națională li se vor atribui mandate în ordinea înscrierii lor în lista întocmită în baza șirului descrescător. Concurenților electorali care au candidat în circumscripții uninominale li se vor distribui mandate în ordinea numerotării circumscripțiilor în care au candidat.”;

la alineatul (2), după cuvintele **„mandat neatribuit”** se introduc cuvintele **„în circumscripția națională.”;**

alineatul (3) se exclude;

la alineatul (4), după cuvintele **„devine vacant”** se introduc cuvintele **„în circumscripția națională.”;**

la alineatul (5), cuvintele **„desfășurării alegerilor și atribuirii”** se înlocuiesc cu cuvintele **„refuzării de către unii deputați a”;**

alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) În cazul în care mandatul de deputat dintr-o circumscripție electorală uninominală devine vacant Comisia Electorală Centrală va organiza alegeri noi în această circumscripție.”;

Alineatele (4), (5) și (6) devin respectiv (3), (4) și (5).

25. La articolul 89 alineatul (2) cuvintele „**10 zile după primirea actelor de la Comisia Electorală Centrală**” se substitue cu cuvintele „**20 zile după primul tur de scrutin**”.

26. Articolul 91 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Comisia Electorală Centrală consideră alegerile nevalabile în circumscripția națională și în circumscripțiile uninominale dacă la ele au participat mai puțin de 1/5 din numărul de persoane înscrise în listele electorale respective.”.

27. Articolul 92 se completează cu cuvintele „**în circumscripția respectivă**”.

28. La articolul 93 se introduc trei alineate noi, care vor deveni alineatele (1)-(3), cu următorul cuprins:

„(1) Dacă în vreo circumscripție uninominală nici un candidat n-a acumulat mai mult de jumătate din numărul total de voturi valabil exprimate, în decurs de două săptămîni Comisia Electorală Centrală organizează al doilea tur de scrutin, cu participarea primilor doi candidați stabiliți în ordinea descreșterii numărului de voturi obținute în primul tur.

(2) În cazul în care mai mulți candidați au întrunit același număr de voturi în primul tur de scrutin, plasîndu-se pe primele locuri, aceștia vor hotărî împreună care din ei și în ce ordine vor participa în cel de al doilea tur de scrutin. Dacă nu ajung la o înțelegere, atunci candidații care vor participa în cel de al doilea tur de scrutin și ordinea înscrierii lor în buletinul de vot se vor stabili prin tragere la sorți.

(3) Este declarat ales candidatul care a obținut în al doilea tur de scrutin un număr mai mare de voturi cu condiția că acest număr de voturi este mai mare ca numărul buletinelor nevalabile. În caz de paritate de voturi este declarat ales candidatul care în primul tur de scrutin a obținut un număr mai mare de voturi. Dacă și în primul tur de scrutin a existat o paritate de voturi atunci învingătorul este determinat în urma tragerii la sorți.”.

Alineatele (1), (2) și (3) devin alineatele (4), (5) și (6).

29. Articolul 94:

la alineatul (1), după cuvîntul „**nule**” se introduc cuvintele „**, precum și în cazul vacanței mandatului în vreo circumscripție uninominală,**”;

alineatul (2) se exclude.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

EXPUNERE DE MOTIVE

la proiectul legii pentru modificarea și completarea Codului electoral

Proiectul de lege elaborat de Asociația „ADEPT” conține prevederile necesare pentru introducerea sistemului electoral mixt de alegere a Parlamentului Republicii Moldova.

Necesitatea elaborării unui astfel de proiect este determinată de propunerile formulate în expertizele internaționale asupra Codului electoral, precum și de propunerile lansate de misiuni și organizații specializate în problema alegerilor (OSCE/BIDO, Comisia de la Veneția a CE). De asemenea, necesitatea modificării sistemului electoral a fost invocată în repetate rânduri de partidele politice, unele dintre acestea având în prezent reprezentare parlamentară.

Printre argumentele principale invocate în sprijinul modificărilor se numără necesitatea asigurării unei relații mai strânse între alegători și aleși, asigurarea reprezentării minorităților naționale domiciliate compact, instituirea unor principii și mecanisme noi de derulare a campaniei electorale, repartizarea accentelor din lupta politică între partide și între candidați aparte, acordarea unor șanse reale pentru personalități eminente de a se promova în calitate de candidați independenți, reprezentarea adecvată a teritoriilor la nivel național etc.

Proiectul propune instituirea, în comun cu circumscripția națională (în care vor fi aleși 50 de deputați), a circumscripțiilor locale uninominale, în care să fie aleși 51 de deputați, repartizarea numărului de mandate făcându-se reieșind din numărul de alegători care domiciliază pe teritoriile respective, după cum urmează:

- în municipiul Chișinău, cu aproximativ 600 mii de alegători, vor fi create 5 circumscripții uninominale;

- în teritoriul din stînga Nistrului (Transnistria), cu aproximativ 400 mii de alegători, vor fi create 7 circumscripții uninominale (conform ponderii totale a alegătorilor din această zonă în numărul alegătorilor pe țară). În cazul că alegerile în teritoriul respectiv nu vor putea fi organizate, numărul de mandate alocat va fi transferat circumscripției naționale, iar legătorii ce domiciliază în teritoriul respectiv vor putea vota la secțiile de votare limitrofe, determinate de CEC;

- în UTA Găgăuzia, cu aproximativ 90 mii de alegători, în municipiul Bălți și în raioanele cu un număr de alegători ce depășește 80 mii de alegători (Cahul, Hîncești și Orhei) – cîte 2 circumscripții uninominale;

- în celelalte raioane (29 la număr) – cîte o circumscripție uninominală.

În circumscripția națională vor putea concura doar partidele și blocurile electorale, iar în circumscripțiile uninominale candidații vor putea să fie și autodesemnați (candidați independenți, cu liste de subscripție). Alegătorii vor vota pentru un concurent în circumscripția națională și pentru un concurent din circumscripția uninominală în care domiciliază.

Pentru desfășurarea campaniei electorale va fi elaborată o concepție specială de reflectare în mass-media, reieșind din specificul sistemului electoral mixt.

În circumscripția națională se va păstra pragul electoral existent, iar în circumscripțiile uninominale candidații vor fi aleși dacă vor obține mai multe de jumătate din voturile valabil exprimate în circumscripția respectivă. În cazul insuficienței de voturi se vor organiza alegeri parțiale în cadrul cărora va ieși învingător candidatul care va acumula cele mai multe voturi.

Implementarea noului sistem electoral va necesita anumite suplimentări de cheltuieli pentru desfășurarea alegerilor (tipărirea a două tipuri de buletine de vot, contabilizarea separată, alegeri parțiale etc.).

ADEPT